

DELIA MAGHERESCU

TEORIA GENERALĂ
A EXPERTIZELOR
CRIMINALISTICE

Editura
Hamangiu
2021

4.2. Clasificarea expertizelor criminalistice

Expertizele criminalistice se clasifică după mai multe criterii, în funcție de obiectivele propuse, de natura cauzei penale și de problematicile ce urmează a fi lămurite în cadrul fiecărei expertize.

Potrivit dispozițiilor legale în materie, efectuarea expertizelor criminalistice se realizează în acord cu specialitățile de expertiză criminalistică, ce vizează mai multe ramuri de activitate. Acestea sunt clasificate atât în raport de obiectivele expertizelor criminalistice dispuse în cauzele penale, așa cum am precizat anterior, cât și de organul competent să le realizeze. Din acest punct de vedere, distingem între expertize criminalistice propriu-zise, expertize medico-legale și expertize conexe criminalisticii.

În cadrul secțiunilor următoare, vor fi prezentate cele mai semnificative categorii de expertize criminalistice, medico-legale și conexe.

4.2.1. Expertize criminalistice propriu-zise

4.2.1.1. Expertiza scrisului și a documentelor

Din această categorie fac parte următoarele tipuri de expertize criminalistice.

a) Expertiza scrisului și a semnăturilor, care la rândul-i cuprinde mai multe expertize criminalistice, precum:

- stabilirea autorului unui text;
- stabilirea autorului unei semnături;
- stabilirea autorului unor modificări grafice;
- stabilirea autorului unor adăugiri grafice;
- stabilirea modului de contrafacere a semnăturilor;
- stabilirea scrisurilor alterate (deghizate).

În planul practicii judiciare se întâlnesc frecvent cazuri în care se contestă un text. Mai exact, se pune problema dacă acel text a fost scris de către o persoană, deci este un înscris autentic, sau este unul fals, obținut prin contrafacerea scrisului persoanei contestate. În astfel de situații, persoana cu privire la care există bănuiala rezonabilă că a falsificat un text este acuzată de săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată. În cauzele penale, având ca obiect acest tip de infracțiuni, organele judiciare, procurorul în faza de urmărire penală și instanța de judecată în faza de judecată, vor dispune efectuarea de expertize criminalistice, având ca obiectiv principal

stabilirea autenticității scrisului respectiv. Altfel spus, experții criminaliști sunt chemați să stabilească cui aparține scrisul din textul examinat și dacă acesta a fost contrafăcut în vreun fel.

În practica judiciară s-a arătat^[1] că în cauzele penale, având ca obiect infracțiunea de fals intelectual^[2], instanța de judecată va dispune efectuarea unor expertize criminalistice grafice, prin care să se arate dacă scrisul, cuprins în documentul contestat din proces, a fost sau nu executat de către persoana inculpată. În speța dată, un raport de expertiză criminalistică a concluzionat că „scrisul din cuprinsul testamentului nu a fost executat de numitul (...), după cum nici semnătura nu a fost executată de acesta”^[3]. Un alt raport de expertiză criminalistică a reținut aceeași concluzie în cauza respectivă.

În acest context, instanța de judecată va constata că testamentul, ce face obiectul infracțiunii de fals în înscrisuri, a fost falsificat^[4]. Această concluzie este întemeiată pe rezultatele prevăzute de raportul de expertiză criminalistică grafoscopică, întocmit de către expertul criminalist desemnat în cauză, care a reținut că „semnătura depusă în cuprinsul testamentului nu a fost executată de către numitul (...), fiind contrafăcută prin copiere”^[5].

De asemenea, constituie obiect al expertizei criminalistice, documentele ale căror semnături sunt contestate de către persoanele care au suspiciunea că acestea au fost falsificate de către inculpat. În cauzele penale de acest tip, se va dispune efectuarea de expertize criminalistice, care să stabilească autorul semnăturii înscrisului contestat.

În unele cauze penale, expertului criminalist, chemat să se pronunțe cu privire la semnătura de pe un înscris contestat, îi este imposibil să stabilească autorul semnăturii respective, din mai multe puncte de vedere. Jurisprudența în materie penală a reținut, că semnătura de la rubrica „împrumutător”, de pe un contract de împrumut, invocată ca fiind falsificată de către inculpat, nu aparține persoanei vătămate. Cu privire la acest aspect, s-a arătat că, „nu se poate stabili persoana care a executat-o, întrucât este o contrafacere reali-

[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 54/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[2] Faptă incriminată de dispozițiile art. 321 C. pen.

[3] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 54/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[4] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 31/A/2020, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[5] *Ibidem*.

zată prin imitarea semnăturilor autentice ale numitei”^[1], fapt pentru care nu se poate stabili autorul semnăturii.

Totodată, jurisprudența a arătat, că în cauza penală, având ca obiect infracțiunea de fals în înscrisuri, organul judiciar dispune efectuarea unei expertize, care să stabilească cui aparține semnătura de la rubrica „cumpărător” din contractul de vânzare-cumpărare. Din raportul de expertiză criminalistică depus la dosar a reieșit că probele științifice administrate dovedesc faptul că inculpatul a semnat în numele cumpărătorului, care este fiul său^[2]. În acest sens, s-a stabilit că semnăturile de la rubrica „cumpărător” de pe contractul de vânzare-cumpărare nu au fost executate de către titularul dreptului, ci de către inculpat^[3]. S-a argumentat, în acest sens, că evidențierea caracteristicilor semnăturii, astfel cum acestea sunt precizate în raportul de expertiză criminalistică, pun în evidență faptul că scriptele în comparație sunt acte preconstituite, cu privire la care cumpărătorul a încercat să imite o semnătură, care să semene cu cea de la rubrica „cumpărător” de pe contractul de vânzare-cumpărare.

Mai mult decât atât, s-a arătat că simpla observare a semnăturilor indică prezența unor diferențe clare între acestea. Totodată, s-a arătat faptul că intervalul mare de timp între momentele efectuării semnăturilor de pe contract și mostra în comparație, oferită de către inculpat, face să prezinte diferențieri, care distanțează caracteristicile celor două semnături sub aspectul formal, al vitezei de execuție, al desfășurării, al presiunii, precum și al modului de redare a semnelor grafice^[4].

În cauzele penale, având ca obiect săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, dacă organele judiciare au suspiciuni referitoare la autenticitatea acestor înscrisuri, pe care inculpatul le-a depus în apărarea sa la dosarul cauzei, atunci acestea vor dispune efectuarea unei expertize

^[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 231/A/26.09.2018, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

^[2] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 98/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

^[3] Concluziile raportului de expertiză criminalistică au fost contestate de către inculpat, care a invocat faptul că expertiza criminalistică a fost efectuată în baza unui material de comparație insuficient și că există doar indicii, iar nu certitudini cu privire la faptul că, la rubrica cumpărător, ar fi semnat inculpatul.

^[4] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 98/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

criminalistice, cu ajutorul căreia să se stabilească autenticitatea înscrisurilor respective.

În practica judiciară s-a stabilit^[1], că expertiza criminalistică privind documentele se poate dispune cu privire la stabilirea datei întocmirii înscrisului contestat. Din acest punct de vedere, infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, incriminată de dispozițiile art. 290 C. pen., se săvârșește prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea înscrisului, în orice mod, de către inculpat.

În practica judiciară s-a arătat că, în cauza penală a fost dispusă expertiza criminalistică a înscrisului „Dovadă”, depus la dosar de către inculpații, ale cărei rezultate au concluzionat că „poartă semnăturile olografe ale inculpaților, ce au fost executate cu același tip de substanță scripturală, ca și cea cu care s-a realizat documentul olograf, aparținând inculpatului (...), document redactat la data de (...) și adresat comisarului șef”^[2]. Experții criminaliști au concluzionat că la semnarea înscrisului „Dovadă” s-a folosit același instrument de scris, conținând aceeași substanță scripturală, respectiv gel^[3].

Cu privire la acest aspect, expertiza criminalistică nu a putut stabili dacă inculpații au folosit același instrument de scris sau instrumente diferite, având aceeași substanță scripturală, care se fabrică la scară industrială.

De asemenea, practica judiciară a arătat^[4], că „examinarea vizuală a traseului scris cu gel relevă inconsistențe în ceea ce privește prezența tiparului jgheab”, acesta a apărut arareori în traseul de scris pe una din cererile inculpatului, față de actul depus de către acesta la dosarul cauzei. Față de această situație, experții criminaliști nu s-au putut pronunța dacă în speța dată a fost folosit un alt instrument de scris sau dacă tiparul jgheab a apărut ca urmare a funcționării repetate a instrumentului de scris la redactarea actelor respective.

[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 101/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[2] *Ibidem*.

[3] În cauza penală, instanța de judecată a observat că înscrisul „dovadă” nu prezenta urme de trecere a timpului, chiar dacă erau datate din anul 2008 și depuse la dosar în anul 2013. Față de acest aspect, s-a reținut că timp de mai multe luni înscrisul și-a păstrat caracteristicile fizice și niciunul dintre inculpați nu a înregistrat modificări ale semnăturilor practicate, deși a trecut o perioadă lungă de timp.

[4] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 101/A/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

În acest caz, rezultatele din raportul de expertiză criminalistică evidențiază două ipoteze. Una dintre acestea se referă la existența a două instrumente de scris diferite, iar a doua ipoteză la existența unui singur instrument de scris, dar cu diferențe ale traseului scrisului care se datorează funcționării repetate a instrumentului de scris. În prima situație, poate fi luată în considerare premisa conform căreia înscrisurile puteau fi datate anterior, în schimb cea de-a doua situație avansează premisa conform căreia traseul scrisului din actul anterior datat diferă substanțial de înscrisul subsecvent, din cauza utilizării repetate a instrumentului de scris, într-un interval mare de timp.

Din aceste motive, expertiza criminalistică a documentelor este cea care va constata indubitabil că există diferențe ale traseelor de scris, determinate de folosirea în timp a instrumentului de scris. Pe cale de consecință, se poate concluziona că cele două înscrisuri, cu privire la care s-a realizat expertiza criminalistică, nu sunt contemporane, iar lipsa de identitate în traseele de scris ale înscrisurilor expertizate rezultă din folosirea în timp a instrumentului de scris, fapt ce poate fi luat în considerare de către organele judiciare care au dispus efectuarea expertizei criminalistice asupra înscrisurilor de la dosarul cauzei.

Se constată că, având în vedere rezultatele raportului de expertiză criminalistică de la dosarul cauzei, instanța de judecată nu va putea condamna inculpații doar în baza unor deducții, ce rezultă din ansamblul evenimentelor succedate, ci doar pe probe certe, din care să se constate, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, că aceasta constituie infracțiune și că a fost săvârșită de către inculpați.

De asemenea, în planul practicii judiciare s-a reținut, că inculpatul se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată^[1], instanța de judecată fondându-și soluția pe baza rapoartelor de expertize criminalistice, întocmite de Laboratorul de Expertize Grafice și Tehnica Documentelor din cadrul Poliției Mun. București. Acestea au stabilit, că semnătura de la rubrica „împrumutător”, de pe contractul de împrumut, nu aparține persoanei vătămate^[2]. În aceeași speță, raportul de expertiză criminalistică, emis de Institutul Național de Expertize Criminalistice București, a stabilit că „semnătura de la poziția «împrumutător» nu a fost executată de C. și nu se poate stabili autorul acestei semnături (noua expertiză dispusă în cauză având în vedere concluziile contradictorii ale rapoartelor de constatare tehnico-ști-

^[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 231/A/26.09.2018, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

^[2] *Ibidem*.

ințifică, pe de o parte, și ale raportului de expertiză criminalistică, pe de altă parte, menționate mai sus)”^[1].

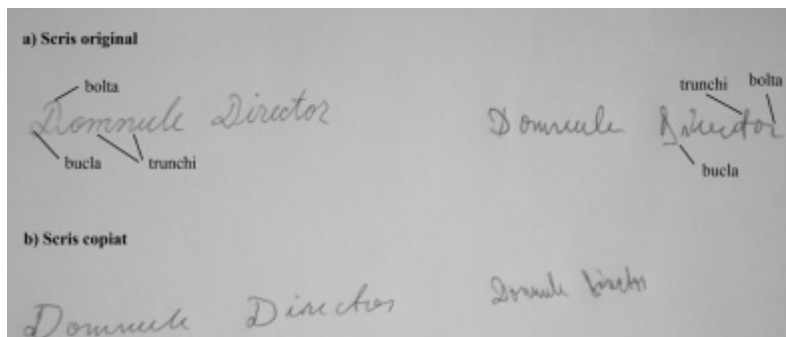

Figura 1. Tipuri de scris, original și copiat, caracterizat prin indici ai corpului literelor

b) Expertiza grafică și tehnică a documentelor, din a cărei categorie fac parte următoarele tipuri de expertize criminalistice:

- stabilirea autenticității documentelor (formulare tip, formulare securizate, bancnote, acte de identitate, legitimații);
- stabilirea existenței modificărilor efectuate pe orice tip de acte sau documente (înlăturare de text prin acoperire, hașurare, ștergere mecanică, ștergere chimică);
- descoperirea falsului realizat prin diferite metode (fotocopiere, colaje);
- stabilirea autenticității impresiunilor de ștampilă și parafă;
- stabilirea tipurilor de imprimantă cu care au fost tipărite documentele (matriceală, jet de cerneală, laser);
- identificarea tipului mașinii de scris și a dactilografului;
- stabilirea modalității de falsificare sau de contrafacere a documentelor;
- stabilirea relativă a perioadei de întocmire a actului;
- stabilirea tipului materialelor de scriere;
- stabilirea succesiunii depunerii materialelor de scriere/imprimare în cazul intersecțiilor de trasee;
- reconstituirea documentelor deteriorate (arse, spălate, șterse, hașurate, rupte) și relevarea informațiilor existente pe acestea.

^[1] *Ibidem.*

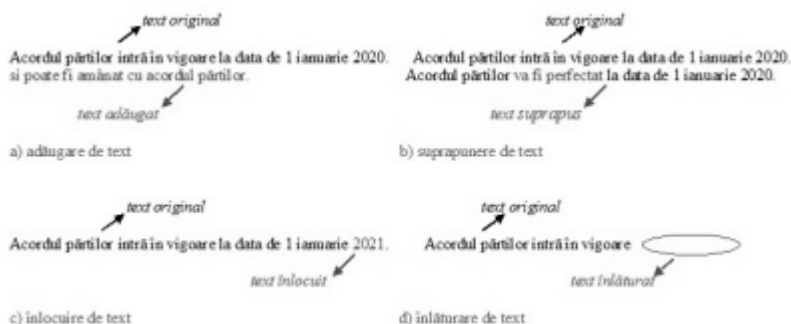

Figura 2. Tipuri de falsificare a scrisului prin: adăugare de text, suprapunere de text, înlocuire de text, înlăturare de text

Jurisprudența în materie penală, în cazuri de malpraxis medical, a devenit una foarte bogată în ultimii ani. În ceea ce privește săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă, în concurs cu infracțiunea de fals intelectual, instanța supremă a reținut prevederile din raportul de expertiză criminalistică, ce a fost întocmit cu privire la examinarea scrisului în completare de pe pagina „Foaie de evoluție și tratament”, cu privire la care s-a reținut că a fost executat de către inculpată.

Rezultatul raportului de expertiză a arătat că „între conținutul textului de pe pagina intitulată «Foaie de evoluție și tratament» din Foaia de observație clinică (...) pusă la dispoziție de Spitalul Județean (...) și conținutul aceleiași pagini ridicată de organele de cercetare penală în copie xerox, există diferențe, în sensul manierei de constituire a frazelor, înlocuiri de cuvinte și adăugiri de text, conform pct. III al raportului, printre acestea regăsindu-se și mențiunea «testarea la antibioticul ce urmează a fi administrat»»^[1].

Din examinarea documentelor prezentate de către organele judiciare expertului criminalist, a rezultat că inculpata a falsificat înscrisul respectiv. Din punct de vedere procedural, în cauza penală organele de cercetare penală au

^[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 107/RC/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>). Instanța de judecată nu a putut reține apărarea inculpatei de modificare a conținutului acestui document, care a motivat că acțiunea respectivă s-a datorat degradării celui inițial și stării tensionate în care se afla la data respectivă. Aceasta, deoarece modificările efectuate se referă la chestiuni esențiale cauzei, este vorba despre testarea la antibiotic, menționate atât în foaia de observație clinică generală, cât și în foaia de evoluție și tratament ale pacientei.

procedat la ridicarea în copie a înscrisului, după decesul pacientei. Acest aspect nu a fost adus la cunoștință inculpatei, care, după această acțiune, a refăcut actele medicale ale victimei. În conținutul acestora, au fost menționate împrejurări necorespunzătoare adevărului, așa cum s-a reținut în raportul de expertiză grafoscopică, întocmit în cauza penală.

De asemenea, infracțiunea de fals în înscrisuri este reținută de către instanța de judecată, în cauzele penale în care s-a constatat încheierea unui contract fals de vânzare-cumpărare a unui autoturism, contract falsificat de către inculpatul vânzător^[1]. Astfel, expertiza criminalistică dispusă în cauză a relevat, că infracțiunea de fals în înscrisuri se confirmă, dat fiind faptul că semnătura vânzătorului de pe contractul de vânzare-cumpărare nu îi poate fi atribuită martorului indicat de către inculpat. Pe cale de consecință, s-a stabilit indubitabil că acest contract a fost întocmit de către inculpat^[2].

Stabilirea autenticității bancnotelor este o procedură frecvent întâlnită în cazul investigării criminalistice a infracțiunilor de falsificare de monedă. Pentru această procedură, sunt folosite aparate care se află în dotarea institutelor și laboratoarelor de profil. Acestea sunt aparate clasice de verificare a autenticității bancnotelor, a timbrelor și titlurilor de valoare, precum și a documentelor de identitate și sunt compuse din filtru cu raze ultraviolete, tuburi fluorescente, lampă cu lumină albă sau ultravioletă.

Nu în ultimul rând, în cauzele penale, în care organele judiciare apreciază că un raport de expertiză criminalistică nu ar constitui o probă concludentă, pertinentă și utilă cauzei, acestea pot proceda la respingerea cererii având ca obiect dispunerea unei astfel de expertize criminalistice. Referitor la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată și înșelăciune, prima instanță de judecată a respins proba cu expertiza grafoscopică, solicitată de către inculpat pentru stabilirea autenticității facturii fiscale invocate și, în baza unui raționament contestat de către acesta, a reținut că inculpatul este cel care a semnat în fals^[3]. Mai mult decât atât, nici în faza de urmărire penală nu s-a dispus efectuarea unei expertize grafoscopice, care să ateste dacă inculpatul a semnat în fals sau nu factura fiscală respectivă.

În fapt, în cauza penală nu a fost probată săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală. Cu toate acestea, instanța de judecată a dispus efectuarea unei

[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 207/RC/2019, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 285/A/2018, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

expertize financiar-contabile, care a stabilit că inculpatul „este singurul care a respectat legea în totalitate, iar toate documentele emise de către S.C. (...) sunt legale”^[1]. S-a invocat faptul că, la momentul emiterii facturii, inculpatul nu putea să verifice dacă aceasta era falsă, deoarece acesta nu dispunea de mijloace necesare de verificare în acest sens.

Din aceste considerente, se apreciază că expertiza criminalistică grafoscopică este, alături de expertiza financiar-contabilă, singura în măsură să stabilească dacă inculpatul este persoana care a întocmit factura și, în consecință, să conducă la concluzia că aceasta este falsă, iar inculpatul se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată și de complicitate la comiterea infracțiunii de înșelăciune^[2].

Față de cele reținute de către prima instanță, Înalta Curte de Casație și Justiție a observat raționamentul acesteia, prin care a invocat că „nu era necesară nici efectuarea unei expertize grafologice, în condițiile în care inculpatul nu e cercetat pentru comiterea infracțiunii de fals, ci pentru uz de fals, falsificarea actelor justificative rezultând din elementele exterioare actelor în sine, respectiv lipsa fizică a bunurilor înstrăinate, inexistența acestora ca produse fabricate”^[3]. De asemenea, Înalta Curte a reținut punctul de vedere exprimat de către prima instanță și a stabilit că dispunerea unei expertize criminalistice grafoscopice nu era utilă cauzei penale, în vederea stabilirii persoanei care a efectuat falsificarea facturii, deoarece falsul se referă la înscrisul folosit de către inculpat pentru săvârșirea infracțiunii de înșelăciune. Aceasta cu atât mai mult cu cât inculpatul a recunoscut faptul că a emis și a înmănat factura reprezentantei societății comerciale.

Pentru aceste motive, Înalta Curte a reținut, că inculpatul „încearcă, sub aparența unei conduite sincere, să transfere răspunderea pentru comiterea faptelor ce îi sunt reținute în sarcină către persoana care nu este cercetată în cauză, (...), cel care este indicat ca fiind creierul tuturor operațiunilor. Fără a nega această posibilitate, instanța de apel nu poate totuși să accepte teza inculpatului în condițiile în care cert acesta a cunoscut caracterul penal al faptelor sale, nefiind o persoană lipsită de cunoștințe juridice”^[4].

În planul practicii judiciare, un exemplu relevant îl oferă cauzele penale având ca obiect săvârșirea infracțiunii de fals în anumite categorii de contracte speciale. În cauza penală, a fost dispusă efectuarea expertizei crimi-

^[1] *Ibidem.*

^[2] *Ibidem.*

^[3] *Ibidem.*

^[4] *Ibidem.*

nalistice pentru a se determina cui aparține semnătura realizată pe contractele de cesiune de creanță. Prin raportul de expertiză criminalistică, s-a concluzionat că semnătura de la poziția cesionar nu aparține martorei indicată în cauză, ci „a fost contrafăcută prin imitație după model^[1]”.

Coroborând toate probele administrate în cauza penală, instanța de judecată a dispus desființarea înscrisurilor, față de care s-a reținut că au fost falsificate de către inculpat.

De asemenea, instanța de judecată a dispus efectuarea unei expertize criminalistice pentru a se stabili dacă semnăturile realizate pe copiile unor chitanțe sunt identice cu cele conținute pe exemplarul original al acestora^[2]. În raportul de expertiză criminalistică depus la dosarul cauzei, s-a stabilit că „diferențele generale semnificative, înregistrate în special sub aspectul concepției, vitezei și presiunii între semnăturile contestate și cele provenind de la (...) conduc spre ipoteza că semnăturile contestate sunt fie execuții din fantezie, fie contrafaceri realizate prin procedee imitative”^[3]. Un argument în susținerea acestei constatări este dat de faptul că procedeele imitative „obligă plastograful să renunțe la propriile deprinderi și să reproducă mișcări de scriere specifice unei alte persoane, iar din acest motiv identificarea autorului unei contrafaceri prin aceste procedee este posibilă numai în cazurile în care se pot identifica în grafia contrafăcută elemente valoroase din scrierea proprie a plastografului”^[4].

Totodată, analizând grafica fiecărei semnături în parte, expertul criminalist a identificat unele asemănări la nivelul detaliilor de execuție a scrisului și semnăturii, dar, cu privire la aceste aspecte, s-a concluzionat că acestea sunt reduse numeric și se referă la elemente simple, comune în tehnica semnăturilor și care se regăsesc în grafia mai multor persoane, fapt pentru care nu au fost reținute pentru formularea unor concluzii în acest sens^[5].

[1] *Ibidem.*

[2] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 143/A/2020, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

[3] *Ibidem.*

[4] *Ibidem.*

[5] Jurisprudența Înaltei Curți a soluționat chestiunea de drept, care prezintă relevanță în această cauză penală, referitoare la prezentarea, în fața organului judiciar, ca adevărată a unei situații nereale prin prezentarea unor înscrisuri false, față de care s-a stabilit că aceste fapte nu întrunesc condițiile de tipicitate ale infracțiunii de înșelăciune, faptă prevăzută de dispozițiile art. 244 C. pen.

În raport de rezultatele rapoartelor de expertiză criminalistică, instanța de judecată a reținut că „incriminând faptele de înșelăciune, legiuitorul român a urmărit, în mod esențial, ocrotirea relațiilor sociale cu caracter patrimonial, atunci când, în derularea acestora, intenționând obținerea unui folos material injust, una dintre persoanele implicate recurge la mijloace de inducere în eroare a victimei, fie la mijloace simple, de tipul celor prevăzute de art. 244 alin. (1) C. pen., fie cu caracter fraudulos, de natură a califica infracțiunea, conform dispozițiilor alin. (2) al textului legii. Relațiile sociale cu caracter patrimonial, care implică buna-credință a celor implicați, constituie, în primul rând, obiectul juridic special al înșelăciunii, infracțiune contra patrimoniului, inclusă în Titlul II, Partea specială a Codului penal, rezervat infracțiunilor contra patrimoniului în general și, totodată, în Capitolul III al acestui titlu, rezervat infracțiunilor contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, în mod particular”^[1].

*

În ceea ce privește stabilirea autenticității impresiunilor de șampilă, în practica judiciară s-a reținut că, în cauza penală, s-a dispus efectuarea unei expertize criminalistice, prin care expertul să se pronunțe atât cu privire la autenticitatea ștampei aplicate pe certificatul de proveniență, cât și dacă semnătura de pe acel certificat, folosit de către inculpați la săvârșirea infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat și trafic cu substanțe toxice, a fost sau nu executată de către persoana inculpată^[2].

Concluziile expertului criminalist au relevat faptul că semnătura expertizată „este inaptă unui examen grafoscopic pertinent datorită slabei calități în imprimarea acesteia, este vorba de o copie și nu de un original”^[3].

Referitor la impresiunea de șampilă de la rubrica „D.P. - Sign and Stamp”, expertul a concluzionat faptul că aceasta a fost editată. Instanța de judecată a reținut, în acord cu rezultatele din raportul de expertiză criminalistică, că, în fapt, procesul de editare „constă în scanarea unei impresiuni de șampilă și apoi transferarea digitală a ei pe un nou suport”^[4].

^[1] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 143/A/2020, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

^[2] A se vedea I.C.C.J., Secția penală, dec. pen. nr. 1954/2014, disponibilă online (<https://www.scj.ro>).

^[3] *Ibidem*.

^[4] *Ibidem*.

*

O altă problematică frecvent întâlnită în activitatea experților criminaliști este aceea care se referă la stabilirea vechimii unui document. În plan practic, se pune problema determinării vechimii relative a documentelor. Mai exact, este vorba despre determinarea perioadei în care a fost întocmit un înscris.

S-a apreciat că, vechimea relativă reprezintă modalitatea de exprimare a perioadelor de timp în care a fost întocmit înscrisul supus examinării, chiar dacă, din punctul de vedere al tehnicilor științifice nu se poate determina momentul acesta cu precizie.

Din același punct de vedere, determinarea vechimii unui document se realizează pe baza metodei comparative dintre documentul a cărui vechime se dorește a fi aflată și un model de comparație, care corespunde aceleiași perioade. În practică, în nenumărate cazuri, experților criminaliști le este imposibil să procedeze la determinarea vechimii unui document, din cauza faptului că laboratoarele de expertiză criminalistică nu dispun de mostre ale documentelor din diferite perioade de timp, asupra cărora să aplice metoda comparativă.

Cu toate acestea, vechimea documentelor poate fi determinată prin intermediul altor expertize criminalistice de această categorie, prin apelarea la diferite metode și expertize de tehnică a documentelor, expertize grafoscopice sau în cadrul unor expertize complexe.

Metoda grafoscopică dă eficiență stabilirii perioadei de timp în care a fost întocmit un document, aceasta depinzând de circumstanțele specifice fiecărui caz în parte. Aceste circumstanțe sunt analizate de către expertul criminalist, care va dispune și de mostre de scris și semnătură de la persoana care a întocmit documentul.

Cât privește stabilirea vechimii exacte a documentelor, aceasta este o procedură mai complicată, care presupune determinarea unor caracteristici particulare ale documentului examinat. Referitor la vechimea exactă a documentelor s-a apreciat, că aceasta reprezintă determinarea unei perioade de timp, exprimată în unități concrete, precum zile, luni, ani sau chiar ore.

Vechimea exactă este posibilă în cazuri speciale și se referă la documentele tipărite, în care data executării a fost modificată prin înlăturare de text, precum și în cazul unor documente de bancă distruse.

4.2.1.2. Expertiza dactiloscopică

Din această categorie fac parte activitățile de identificare a persoanelor după impresiunile papilare – digitale, palmare și plantare.

Acest tip de expertiză criminalistică este frecvent întâlnită în cazul investigațiilor criminalistice a infracțiunilor de furt sau omor cu victimă și autor necunoscute, acolo unde proba prin amprente digitale este foarte importantă, aceasta oferind informații certe organului judiciar despre autorul infracțiunii săvârșite și, eventual, despre victimă.

În practica investigației criminalistice este cunoscut principiul potrivit căruia locul săvârșirii infracțiunii este foarte bogat în urme, lăsate de infractor la locul faptei^[1]. Prelevarea de urme ale infracțiunii, de la locul în care ele se găsesc, ajută foarte mult organul judiciar în aflarea adevărului în cauza penală. Din acest considerent, echipa de investigatori, care se va deplasa la locul faptei, va avea în obiectiv, în general activitățile de conservare a urmelor de infracțiuni, în special pe cele care interesează în cauzele penale cu infracțiuni de furt sau omor, spre exemplu. Este vorba despre urmele papilare plantare și palmare, ca urme de contact.

Din punct de vedere etimologic, termenul dactiloscopie provine din cuvântul în limba greacă „*daktylos*”, care înseamnă deget și a cuvântului „*skopen*”, însemnând examinare, a examina. În sens larg, general, această disciplină este știința care se ocupă cu studierea identificării persoanelor cu ajutorul amprentelor digitale.

Urmele papilare sunt urme de la locul faptei, produse prin contactul dintre obiectul creator de urme și obiectul primitor de urme.

Este adevărat faptul că acțiunile investigatorilor criminaliști urmăresc examinarea *scenei crimei*, sub toate aspectele, în vederea descoperirii, fixării, prelevării, conservării și ridicării urmelor de infracțiuni, precum și transportării acestora la laborator pentru a fi examinate în scopul obținerii de probe concludente, pertinente și utile cauzei penale.

Ampretele digitale pot fi clasificate în urme de adâncime și urme de suprafață. Din prima categorie fac parte urmele unor corpuri dure lăsate pe suprafețe moi. În astfel de situații, urmele astfel create sunt evidențiate, vizibile și durabile. Sunt suprafețe moi smoala, bitumul, adezivul, ceara, zăpada. Pentru o fixare cât mai precisă a acestor urme, pentru a nu se distruge, expertul criminalist va proceda la fotografierea lor în detaliu.

[1] A se vedea E. STANCU, *op. cit.*, p. 50.

În schimb, din cea de-a doua categorie fac parte urmele lăsate pe suprafețe plane, bine definite, precum sticla, porțelanul, mobila lăcuită, materialul plastic, bancnotele, aparatele electrocasnice, precum și pe orice obiecte cu suprafețe plane. Pentru examinarea urmelor de pe aceste suprafețe, expertul criminalist va utiliza o tehnică precisă de relevare a acestora. În astfel de situații, de asemenea, se va proceda la fotografierea acestor urme.

Pe de altă parte, există suprafețe, pe care nu se pot lăsa urme palmare sau plantare. Este vorba, în acest caz, despre materialele textile de orice fel.

*

Obținerea de probe prin amprente digitale în cazul infracțiunii de furt reprezintă o activitate efectuată de către organele de investigare criminalistică. Expertiza criminalistică dactiloscopică presupune mai multe etape. Prima etapă este aceea a descoperirii urmelor palmare sau plantare, care, analizate corespunzător, pot duce la aflarea adevărului în cauza penală.

În cea de-a doua etapă, este vorba despre activitatea de ridicare a urmelor palmare și plantare, pe care investigatorii criminaliști le descoperă la locul faptei.

Cea de-a treia etapă se referă la activitatea de examinare de laborator, odată ce urmele ridicate au fost transportate, în scopul obținerii de probe. Transportul acestora se va face în condiții optime de siguranță, care să nu permită alterarea, modificarea sau distrugerea urmelor de amprente ridicate, pe timpul transportului.

Din punct de vedere judiciar, amprente sunt elemente definitorii în identificarea victimei unei infracțiuni, precum și a autorului acesteia. În doctrina de specialitate a fost avansată ideea potrivit căreia amprente stabilesc legătura dintre făptuitor și infracțiune^[1]. Urmele papilare indică date despre persoana făptuitorului, chiar dacă aceasta nu este identificată^[2].

Ampretele constau în creste (ridicături și adâncituri papilare), aranjate regulat pe partea anterioară a palmei unei persoane, care se formează începând din viața intrauterină a copilului nenăscut, începând cu câteva luni înainte de nașterea acestuia. Procesul este unul fiziologic și, din acest punct

[1] A se vedea M. VIDAICU, *op. cit.*, p. 130.

[2] În practică s-au formulat unele opinii referitoare la particularitățile amprentelor digitale ale diferitelor categorii de oameni. În acest sens, s-a apreciat, că „urmele mici sunt lăsate de «oameni mici», iar cele lăsate pe perete indică statura persoanei. Lucrătorii din sfera construcțiilor tind să aibă mâinile aspre, iar muzicienii au bătătură la vârful degetelor”. A se vedea M. VIDAICU, *op. cit.*, p. 130.

de vedere, se apreciază că semnele papilare umane sunt particularizate, fapt pentru care nu există două persoane purtătoare ale aceluiași desen papilar. Nici chiar gemenii monoziagoți nu sunt purtători ale aceluiași desene papilare, concluzie la care a ajuns dactiloscopia după mai multe decenii de cercetare în domeniu.

Așadar, caracteristicile de bază ale amprentelor digitale sunt unicitatea acestora și faptul că au la bază o multitudine de detalii ale semnelor papilare, diferențiate de la om la om. Această caracteristică face imposibilă repetarea identică a desenelor papilare la persoane diferite. Se consideră astfel, deoarece, din punct de vedere fizionomic, amprentele digitale nu au proprietatea de a se transmite ereditar.

Din punct de vedere criminalistic, interesează amprentele care se găsesc pe vârful degetelor persoanei. În literatura de specialitate, semnele papilare au fost clasificate în cinci mari categorii. După forma lor, desenele papilare sunt organizate în formă de arc, laț, cerc, amorf și combinat, așa cum se poate vedea în tabelul de mai jos.

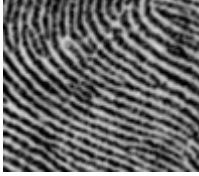

Tipuri de semne papilare				
Tip arc	Tip laț	Tip cerc	Tip combinat	Tip amorf
• Prezintă următoarele subtipuri: – arcuri paralele – arc lipit la dreapta – arc lipit la stânga – Se subclasifică în arc simplu și arc piniform. • Nu prezintă delte • (denumit și tip adeltic). • Se prezintă sub forma unor linii curbate.	• Denumit și tip monodeltic. • Are particularitatea prezenței unei singure delte. • Se deosebește de celelalte tipuri sub aspectul și forma modelului prezentat.	• Denumit și tip bideltic. • Acesta, de asemenea, se deosebește de celelalte patru tipuri de desene papilare, din punctul de vedere al acestei particularități.	• Denumit și tip polideltic. • Este determinat de numărul și poziția deitelor, cu privire la care experții criminaliști sunt chemați să se pronunțe, prin comparație cu celelalte tipuri de modele de desene papilare.	• Este determinat de aspectul desenului papilar. • Particularitatea acestui desen este aceea că nu prezintă niciun model. • Acest aspect îl diferențiază de celelalte patru tipuri de desene papilare.
Particularități				

Figura 3. Modele de semne papilare și principalele lor caracteristici